

Рецензія

на дисертаційне дослідження

ПОПОВИЧА РОСТИСЛАВА ІГОРОВИЧА

на тему: «Інституційні механізми державної політики забезпечення економічної безпеки України»,

подане на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

28 «Публічне управління та адміністрування»

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації

Актуальність теми дисертаційного дослідження Поповича Ростислава Ігоровича обумовлена сучасними трансформаційними процесами, що відбуваються в економіці України в умовах воєнного стану, глобальної економічної нестабільності та активної цифровізації публічного управління. У таких умовах економічна безпека держави набуває стратегічного значення як ключовий фактор збереження економічної стійкості, забезпечення функціонування державних інституцій та формування передумов для післявоєнного відновлення.

Сучасні виклики, пов'язані з руйнуванням критичної інфраструктури, зниженням інвестиційної активності, порушенням логістичних зв'язків, міграційними процесами та посиленням зовнішніх і внутрішніх загроз, зумовлюють необхідність формування ефективної державної політики забезпечення економічної безпеки. При цьому ключову роль відіграють саме інституційні механізми, які визначають здатність держави своєчасно реагувати на ризики, координувати дії суб'єктів управління та забезпечувати системність управлінських рішень.

У дисертації економічна безпека розглядається не лише як результат функціонування економічної системи, а як безперервний керований процес реалізації державної політики, що базується на поєднанні інституційних,

нормативно-правових, фінансово-економічних та інформаційно-аналітичних інструментів. Це відповідає сучасним науковим підходам до публічного управління, в яких акцент робиться на інтегрованості та адаптивності управлінських систем.

Особливої актуальності дослідження набуває в контексті необхідності переходу від фрагментарного та реактивного управління економічною безпекою до формування цілісної, проактивної та результативно орієнтованої державної політики, здатної забезпечити стійкість економіки України в умовах воєнних і посткризових трансформацій.

Таким чином, тема дисертаційного дослідження є своєчасною, науково значущою та має вагоме практичне значення для розвитку системи публічного управління та вдосконалення державної політики забезпечення економічної безпеки України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Поповича Ростислава Ігоровича виконана відповідно до науково-дослідної тематики Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» та узгоджується з пріоритетними напрямками розвитку науки у сфері публічного управління та адміністрування.

Зокрема, дослідження здійснювалося в межах виконання таких науково-дослідних тем:

«Соціально-економічні детермінанти формування та реалізації публічної політики України в умовах цифровізації» (державний реєстраційний номер 0122U001115, 2022–2027 рр.);

«Модернізаційні детермінанти трансформації суспільно-територіальних систем України в умовах посилення процесів євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0118U001588, 2018–2025 рр.).

У межах зазначених наукових програм автором досліджено теоретико-методичні та прикладні аспекти формування інституційних механізмів державної політики забезпечення економічної безпеки України, що дозволило сформувати цілісне бачення інституційної архітектури управління економічною безпекою в умовах структурних трансформацій, воєнних викликів та цифровізації.

Отримані результати органічно інтегруються у загальний науковий напрям досліджень, пов'язаних із розвитком державної політики, інституційного забезпечення публічного управління, зміцненням економічної безпеки та підвищенням ефективності управлінських рішень у сучасних умовах.

Повнота викладу основних положень дисертації у наукових виданнях

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Поповича Р. І. свідчить про високий рівень її наукової завершеності, логічну структурованість та послідовність викладу матеріалу, що підтверджується належною апробацією отриманих результатів у науковому середовищі.

Основні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження достатньо повно відображені у наукових публікаціях автора, перелік яких наведено у роботі. Зокрема, результати дослідження опубліковані у науковому виданні, що індексується у міжнародних наукометричних базах даних Scopus, у колективній монографії, у фахових наукових виданнях України, а також у матеріалах всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій.

Публікації охоплюють ключові аспекти дисертаційного дослідження, зокрема: теоретичні засади економічної безпеки, формування інституційних механізмів державної політики, роль цифрової трансформації у забезпеченні економічної стійкості, аналіз ризиків і загроз, а також проблематику конфліктостійкості управлінських механізмів у воєнний період. Це свідчить про системність наукового пошуку автора та послідовне формування наукових результатів.

Кількісні та якісні характеристики публікацій відповідають вимогам чинного законодавства України щодо присудження ступеня доктора філософії, що підтверджує належний рівень апробації результатів дослідження та їх наукове визнання.

Таким чином, основні положення дисертації отримали достатньо повне відображення у наукових виданнях, що свідчить про завершеність дослідження та обґрунтованість сформульованих наукових висновків.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Практичну цінність дисертаційного дослідження Поповича Р. І. становлять запропонована автором структура інституційного механізму державної політики забезпечення економічної безпеки, а також розроблений методичний підхід до оцінювання його ефективності. Зазначені наукові результати можуть бути використані у діяльності центральних і регіональних органів виконавчої влади, військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування з метою підвищення результативності управління економічними ризиками в умовах воєнного стану та післякризового відновлення.

Окремі теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертації мають значення для розвитку освітнього процесу, зокрема можуть застосовуватися при викладанні дисциплін з публічного управління, державної політики та економічної безпеки, а також слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень у сфері інституційного розвитку та стратегічного управління.

Практична значущість отриманих результатів підтверджується їх запровадженням у діяльність органів місцевого самоврядування та на загальнодержавному рівні. Зокрема, результати дисертаційного дослідження були використані у практичній діяльності Бучанської міської територіальної громади, де вони стали основою для вдосконалення підходів до формування регіональної стратегії економічної безпеки, підвищення ефективності управлінських процесів та мінімізації економічних ризиків в умовах нестабільності. Використання

запропонованих рекомендацій сприяло формуванню передумов для сталого соціально-економічного розвитку громади.

Подальше підтвердження прикладної цінності результатів дослідження пов'язане з їх використанням у процесі аналітичного забезпечення формування та реалізації державної політики економічної безпеки на загальнодержавному рівні. Зокрема, окремі наукові положення та висновки дисертації були використані в аналітичній роботі Апарату Верховної Ради України, що свідчить про їх актуальність та практичну значущість для вдосконалення інституційного забезпечення економічної безпеки держави.

Важливим є також впровадження результатів дослідження на рівні сільських територіальних громад, зокрема у діяльності Дмитрівської сільської ради Кропивницького району Кіровоградської області. Це дозволило адаптувати запропоновані інституційні підходи до специфіки місцевого розвитку, зокрема у частині формування стратегічних орієнтирів економічної безпеки, організації управління економічними ризиками та підвищення ефективності координації між суб'єктами місцевого управління. Використання рекомендацій дисертації сприяло вдосконаленню процесів стратегічного планування та моніторингу реалізації управлінських рішень.

Крім того, науково-теоретичні положення дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» при викладанні дисциплін, пов'язаних із проблематикою сталого розвитку, антикорупційної політики та національної безпеки.

У цілому результати дисертаційного дослідження мають вагомe прикладне значення та можуть бути використані при розробленні стратегій регіонального розвитку, програм забезпечення економічної безпеки територіальних громад, а також у процесі підготовки фахівців за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Ступінь обґрунтованості й достовірності основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Поповича Р. І., є належним чином обґрунтованими, логічно послідовними та достатньо достовірними.

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується використанням сучасної теоретико-методологічної бази, що охоплює положення теорії публічного управління, економічної безпеки, інституційної економіки, стратегічного управління та концепцій цифрової трансформації. Автором опрацьовано значний масив вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, що дозволило сформувати системне бачення досліджуваної проблематики та визначити ключові напрями її вирішення.

Достовірність отриманих результатів підтверджується застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема системного, інституційного та структурно-функціонального підходів, методів аналізу і синтезу, узагальнення, порівняльного аналізу, а також елементів наукового моделювання. Використання зазначеного методичного інструментарію забезпечило належний рівень аргументованості сформульованих висновків та практичних рекомендацій.

Важливим підтвердженням достовірності результатів є їх апробація у науковому середовищі через публікації у фахових наукових виданнях, у тому числі у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах, а також участь автора у науково-практичних конференціях. Це свідчить про відповідність отриманих результатів сучасному рівню розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління.

Додатковим підтвердженням обґрунтованості та практичної значущості наукових положень є їх впровадження у діяльність органів місцевого самоврядування, використання у практиці формування державної політики та

застосування у навчальному процесі, що свідчить про їх прикладний характер і можливість практичного використання.

Логічна узгодженість мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, послідовність викладу матеріалу, структурна цілісність дисертаційної роботи, яка охоплює теоретичний, аналітичний та прикладний аспекти, підтверджують високий рівень наукової опрацьованості теми.

Таким чином, основні наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими, достовірними та такими, що мають як теоретичну, так і практичну значущість.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна дисертаційного дослідження Поповича Р. І. полягає у комплексному теоретико-методичному обґрунтуванні та розробленні інституційних механізмів державної політики забезпечення економічної безпеки України в умовах структурних трансформацій, воєнних викликів і цифровізації публічного управління.

У дисертації вперше сформовано концептуальне бачення інституційних механізмів державної політики забезпечення економічної безпеки як цілісної багатокomпонентної системи, у межах якої нормативно-правові, інституційно-організаційні, фінансово-економічні та інформаційно-аналітичні інструменти функціонують у взаємозв'язку та забезпечують реалізацію стратегічних цілей держави. Такий підхід дозволяє перейти від фрагментарного реагування на економічні загрози до формування системної, проактивної та адаптивної моделі управління економічною безпекою.

Важливим результатом є обґрунтування структури інституційного механізму державної політики забезпечення економічної безпеки України, який представлено як сукупність взаємопов'язаних компонентів: нормативно-правового, інституційно-організаційного, фінансово-економічного, інформаційно-аналітичного та координаційно-управлінського. Це дозволило

систематизувати наукові підходи до розуміння інституційного забезпечення економічної безпеки та визначити роль кожного елемента у забезпеченні стійкості економічної системи.

У роботі запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності інституційних механізмів державної політики забезпечення економічної безпеки, що базується на блочно-модульній логіці та передбачає комплексне врахування ресурсного потенціалу, процесів реалізації політики та досягнутих соціально-економічних результатів. Запропонований підхід дозволяє здійснювати системний моніторинг стану економічної безпеки та формувати обґрунтовані управлінські рішення.

Подальшого розвитку набули наукові підходи до інтеграції інституційного, системного та результативно-орієнтованого підходів у формуванні державної політики економічної безпеки, а також до використання інструментів стратегічного планування, управління ризиками та міжвідомчої координації в умовах воєнного стану.

Удосконалено наукові положення щодо ролі інформаційно-аналітичного забезпечення та використання даних як ключового ресурсу управління економічною безпекою, що сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень та ефективності державної політики.

Таким чином, отримані у дисертації результати характеризуються науковою новизною, теоретичною значущістю та прикладною спрямованістю, що робить їх вагомим внеском у розвиток науки публічного управління та адміністрування.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Текст дисертаційної роботи та наукових публікацій Поповича Р. І. є результатом самостійного наукового дослідження автора. Усі використані наукові джерела, ідеї та результати інших дослідників належним чином відображені у тексті дисертації з відповідними посиланнями, що свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи на академічну доброчесність встановлено, що вона не містить ознак академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації наукових результатів. Оригінальність тексту підтверджується відповідними звітами перевірки, що засвідчують відсутність неправомірних запозичень та коректність використання наукових джерел.

Результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у фахових наукових публікаціях автора, які відповідають вимогам наукової етики та пройшли апробацію у науковому середовищі. Це підтверджує належний рівень авторського внеску, самостійність виконаного дослідження та наукову доброчесність здобувача.

Дискусійні положення та зауваження дисертації

Незважаючи на загальну високу наукову та практичну цінність дисертаційного дослідження Поповича Р. І., окремі його положення мають дискусійний характер і можуть бути уточнені або поглиблені.

У підрозділі, присвяченому теоретичному обґрунтуванню економічної безпеки (розділ 1, с. 46–76), доцільним було б більш чітко розмежувати поняття «економічна безпека» та «економічна стійкість», оскільки у тексті вони подекуди використовуються як взаємопов'язані, але не завжди концептуально відокремлені категорії.

У підрозділі 1.2 (с. 76–91), де розглядається інституційне підґрунтя формування державної політики економічної безпеки, варто було б ширше представити сучасні європейські підходи до інституційної взаємодії, зокрема в контексті багаторівневого врядування (multi-level governance), що посилює міжнародний контекст дослідження.

У розділі 2 (с. 118–148), де здійснюється аналіз організаційно-функціонального механізму державної політики забезпечення економічної безпеки України, доцільним є більш детальне відображення кількісних показників

ефективності функціонування окремих інституцій, що дозволило б підсилити аналітичну складову дослідження.

У підрозділі 2.2 (с. 148–180), присвяченому оцінюванню ефективності механізмів державної політики, запропонований методичний підхід є достатньо ґрунтовним, однак його апробація могла б бути розширена за рахунок використання конкретних розрахунків або прикладних кейсів.

У підрозділі 2.3 (с. 180–207), де аналізуються деструктивні чинники функціонування інституційних механізмів, доцільно було б більш чітко структурувати їх за рівнями впливу (національний, регіональний, локальний), що сприяло б підвищенню системності викладу матеріалу.

У частині, присвяченій методичному підходу до оцінювання ефективності (розділ 3), доцільним є подальше уточнення критеріїв і показників результативності, зокрема через їх кількісну інтерпретацію, що підвищило б можливості практичного застосування запропонованого інструментарію.

Зазначені зауваження носять рекомендаційний характер, не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи та можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Проведений всебічний аналіз дисертаційної роботи Поповича Ростислава Ігоровича дає підстави стверджувати, що вона є завершеною кваліфікаційною науковою працею, виконаною на належному теоретичному та методичному рівні, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе значення для розвитку науки публічного управління та адміністрування.

Дисертаційна робота характеризується актуальністю теми, логічною структурою, чіткою постановкою мети та завдань дослідження, обґрунтованістю наукових положень і висновків, наявністю наукової новизни, а також вагомим теоретичним і практичним значенням отриманих результатів. Результати

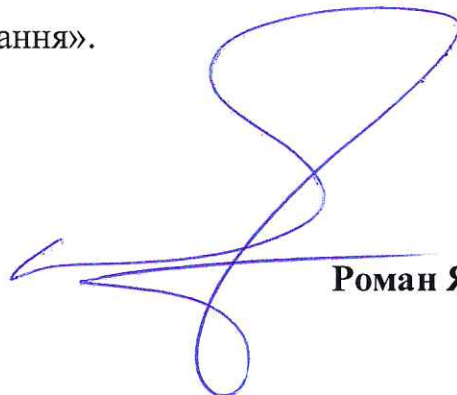
дослідження пройшли належну апробацію, відображені у наукових публікаціях та мають практичне впровадження.

Дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами та доповненнями), Постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами та доповненнями), а також наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, Наказ-МОН України від 31.05.2019 р. № 759).

Враховуючи наукову новизну, актуальність теми дослідження, обґрунтованість наукових положень та значущість отриманих результатів, дисертаційна робота Поповича Ростислава Ігоровича відповідає встановленим вимогам, що висувуються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

**доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного
адміністрування Закладу вищої
освіти «Міжнародний науково-
технічний університет імені
академіка Юрія Бугая»**

Роман ЯНКОВОЙ

**Підпис Романа ЯНКОВОГО засвідчую
Ректор Закладу вищої освіти
«Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»,
доктор економічних наук, професор**

Вероніка ХУДОЛЕЙ